

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

IVRIS CANONICI|| SEV PONTIFICII|| PARTITIONES,||

Grégoire, Pierre

[Frankfurt], 1595

VD16 G 2996

16 De locatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63677)

- loci certis personis, ca. valet, § 1. dist. cau. A
 sa quoque, que renuntiatione permittunt
 beneficii, illa possunt translationem seu
 permutationem permittere, de quib. in ca.
 nisi cum pridem, de renun.
- c l. 1. §. penult. de rerum permuta. cap. cum
 venerabilis, 6. de except. leg. ex placito, de
 rerum permuta.
- d Titul. de rerum permut. in decret. Sex. &
 Clementinis, atque permutantes inuan-
 tur decreto. de pacificis possessor.
- e l. naturalis, §. §. fin. autem rem do, de pra-
 script. verbis, Pandect. l. si tibi decem, eod.
 titul.
- f cap. inter cetera, 17. de prabendis.
- g Clem. unic. de rerum permutat.
- h leg. cum precibus, 4. Cod. de rerum per-
 muta. ubi nec ob id in rem dari actionem
 quoque dicitur.
- i lex placito, de rerum permut.
- k Nempe conditione causa non secuta, leg. C
 prima, §. fin. de rerum permutat. l. natura-
 lis, §. primo. de praescript. verb. l. quoniam,
 §. de rerum permutat. leg. fin. C. de condi-
 ctio. ob causam. C. lib. 4. tit. 6.
- l Dist. l. naturalis, §. §. si quidem, de pra-
 script. verbis. l. rebis, 6. & l. fin. C. de rer.
 permuta.
- m leg. prima, §. unde et si ea res, de rerum per-
 mutatio. Praxis vero est in Gallia, ut e-
 uicito compermutato beneficio, liceat ei a
 quo euicitur impetrare literas a cancel-
 laria, ut liceat redire ad beneficiū propriū.
 Et ita iudicatum in senatu Parisiensi in
 vigilia assumptionis beatissima virginis,
 anno domini, 1533. scribit Rebuffus in
 dist. de pacificis possessor. num. 157. At-
 que iure communi si renuntiatione facta
 ex causa permutationis, non possit fieri per-
 mutatio sine culpa tamen vel facto
 compermutatum, ut puta si unum be-
 neficium, compermutatis referentur
 inueniatur, ut quisque debet redire ad
 beneficium renuntiatū compermutatum,
 iuxta equitatem, et si beneficia, 20. de
 praben. in Sexti. vide Rebuffus in
 decisio. 23,

fuit dubitatum, nu. 4. in nouis. Num au-
 tem ad beneficia resignata redeant propria
 auctoritate non impleta permutatione, aut
 per nouam collationem disputat gloss. ad
 dict. cap. si beneficia, & Panormitan. ad c.
 cum venerabilis, nu. 23. de excep. Ioan-
 nes de Selua. in tractat. beneficiorum, 3.
 part. q. 24. Rebuffus in tractat. de pacif.
 possessor. num. 145.

DE LOCATIONE.

TITVLVS XVI.

Materiæ sedes.

- a De locatione tractatur, libr. 3. decretalium, tit.
 18. in Sexti. lib. 3. tit. 29. libr. 19. Pandect. titul. 2.
 locati & C. locato, libr. 4. titul. 65. & in institu-
 tionibus Iustiniani, de locatione & conductione,
 libr. 3. tit. 29. eo pertinent tit. de locatione pra-
 diorum civilium vel fiscalium, siue templorum,
 siue rei dominice, lib. 11. C. tit. 70. de conductori-
 bus, & procuratoribus siue exactoribus praedio-
 rum fiscalium & domus Augustæ, libr. 10. C. tit.
 71. Accedit huic locatio perpetua, qua dicitur
 Emphytheosis. tit. de iure emphytheo. libr. 4. C.
 tit. fin. & tit. quibus ad conductionem praediorum
 fiscalium accedere non liceat, lib. 11. C. tit. 72.

CAPVT I.

1 Continuatio.

2 Et finitio.

POST contractum emtionis & venditio-
 nis, & consequentem permutationem
 agamus de alio, locationis, qui affinis quo-
 que est emtioni, a & cum emtione conue-
 nit in multis, b vt & in aliis ab ea recedit. c

Locatio, est d vsus rerum & operū me-
 diante mercede certa, ex consensu con-
 cessio.

SCHOLIA.

a l. 2. loca, P. l. 1. eod. tit. apud Iustin. vt ali-
 quando vix discerni possit, num emtio vel
 venditio sit an locatio, id quod contra-
 ctum est. d. l. 2. §. adeo. leg. conuenit, 65. de
 contrah. emt. l. 1. de estimatoria actio.

b Nam primo, utraque emtio & locatio, in-
 rrigentium est. leg. ex hoc iure, de iustitia

Ggg 2

- Et iure leg. iurifigentium, de pactis, leg. A
 prima, locat. Secundo, utraque consensu
 contrahitur, leg. 1. leg. qui ad certum, 14.
 locat. Pandect. §. fin. de obligatio. qua ex
 consens. nasc. leg. consensu, de action. cum
 similibus. Tertio, in utraque intervenit
 pretium, l. final. ad leg. Rhod. de fact. leg.
 2. locat. Pandect. leg. 10. de acquiren. pos-
 sessio. h. a tria in utraque, res, ut merx, pre-
 tium, seu merces, & consensus. Quarto,
 utriusque actio bona fidei, §. actionum, de B
 actionibus, leg. praes. provincia, 17. de loc.
 Cod. Quinto, sicut emptio sic locatio sub
 conditione fieri potest, leg. sicut emptio, 20.
 loca. Sexto, quemadmodum in emendo
 & vendendo naturaliter concessum est,
 quod pluris sit minoris emere, quod mi-
 noris sit pluris vendere, & ita inuicem se
 circumuenire, leg. in cause, 16. §. idem
 Pomponius, de minoribus, 25. annis, libr.
 quarto, Pandect. titul. quarto. ita & in C
 locationibus & conductionibus, leg. nem
 si pretio, 22. §. final. locat. Pandect. Ideo-
 que praetextu minoris pretii non rescindi-
 tur locatio, leg. & ideo, 23. loca. neque re-
 tractatur locatio eo praetextu, quod alius
 maiorem mercedem offerat, leg. si olei, 21.
 C. de locat. Septimo, quemadmodum con-
 ventione facta de pretio, & eo modo, quo
 pretio commisso in alterius arbitrium em-
 ptio perficitur, §. pretium autem, de emptio. D
 apud Iustinian. ut locatio pacta mercede,
 & eodem modo collata in alterius arbitrium
 perficitur, §. eaque, de locatio. apud Iustin.
 l. si merces, 25. loca. P.
 c Quia in emptione primum transfertur do-
 minium rei, leg. 1. & leg. cum manu sata,
 de contrahend. empt. locatio vero non so-
 let dominium mutare, leg. non solet, 39.
 loca. exceptione considerata, leg. in na-
 uem Saufesi, 31. locat. Pandect. Secun- E
 do differunt, quod in venditione traditio,
 in locatione factum, ut ait Baldus. Ter-
 tio, inter locationem & fructuum vendi-
 tionem ad modicum tempus differentia po-
 nitur. Clementina prima, §. final. de re-
 bus ecclesiasticis, non alien. & constitutio-
 nem prohibentem locationem ad longum
 tempus, non pertinere ad venditionem,
 quemadmodum etiam prohibitus aliena-
 re & vendere, non prohibetur locare, leg.
 penultim. §. instituto, de legat. 2. Locatio
 enim cum pacto, maxime quod dominium
 non transeat ad conducentem, non est alie-
 natio. Vide Fabianum de monte Sabino
 in tracta. empt. in 4. questio. principali, ibi
 circa tertium. Quarto, quando fit aestima-
 tio rei in pretio, dicitur emptio, at in loca-
 tione non datur aestimatio rei, sed usus, l. 2.
 §. adeo, loca. l. 1. de aestimatoria actio. libr.
 19. P. tit. 1. Quinto, prohibens vendere
 vel alienare, non prohibetur locare etiam
 in centum vel mille annos, l. L. Titius, 88.
 alias l. codicillis, §. instituto, de loca. & ibi
 glossa. quia locatione, ut dixi, non solet
 mutari dominium. Observandus est ta-
 men Iason ad l. manumissiones, de iustitia,
 & iure, dum ait, quod dum fit locatio ul-
 tra decem annos, transfertur dominium
 utile, per l. 1. §. qui in perpetuum, si ager
 vectigal. vel emphytheo. peti. additque,
 quod locatio ad nonem annos cum pacto
 de reuocando est alienatio, per texum
 in §. neque illud, iuncto §. emphythosin,
 de non alienan. rebus ecclesiasticis, in no-
 uellis, latissime & de his Andreas Bar-
 batia, in repetitione Rubrica, de rebus ec-
 clesiasticis non alienand. nisi ad longum
 tempus sit locatio cum pacto, ut non tran-
 seat dominium in conducentem, ut dixit
 Fabiano.
 d Hanc finitionem tradidimus, libro 27.
 Syntagmat. iur. capit. primo, numero 17.
 ito, atque per totum illud capit. egimus de
 locatione & conductione, in ca. 2. de
 mercede, in capit. 3. de reliquiis, qua ad lo-
 cationem pertinent. Locator est, qui rem
 utendam dat, puta domum vel personam,
 ut se utendum, vel qui se ad aliquid fa-
 ciendum prabet. Conductor, qui rem ab
 alio accipit utendam, locator dat, condu-
 ctor accipit.

CAPVT II.

Quotuplex.

LOCATIO & conductio, vel perpetua, vel temporalis reperitur, a vectigales agri publici vel priuati, vocantur ita locati, vt quandiu proſis vectigal pendatur, tandiu neque ipſis qui conduxerint, nec illis qui in locum eorū ſucceſſerunt, auferri poſſint. *b* Perpetuæ locationis inſtar eſt emphytheoſis, quæ tamen a communi locatione poſtea accepit ſeparatam formã, & a venditione quoq; diſtinctam. *c* Temporalis locatio determinatione certi temporis habet, vt ad triennium, quadriennium, maiusve aut minus tempus. *d* Eſt & alia locatio quæ pure fit, alia quæ ſub conditione. *e*

SCHOLIA.

- a* *l. viam veritatis ignoras, 10. de loca. C. ibi,* C ſiue perpetua conductio eſt, ſiue temporalis, &c.
- b* *l. 1. ſager vectigal. vel emphytheo. peta. libr. 6. P. tit. 3. l. cotem, 11. §. 1. de publica. & vectiga. P. l. 1. de adminiſtra. rerum publica. lib. 11. C. tit. 30. Dicunt* *Quæo* qui in perpetuum conancant, perpetuarii conductores, *l. ſin. de loca. pradiorum ciuiliu. libr. 11. Cod. titulo 70.*
- c* *§. adeo, de loca. apud Iuſtinia. l. 1. de iure D emphytheo. C. vbi & gloſſ. dat diſtinctiones, & ſic etiam diſtinguitur per totum titulum, de aliena. & emphytheo. in nouella 120. Proprie emphytheoſis dicitur, cum res inculta vel ſterilis melioranda vel reſcienda datur, quare non eſt ſolum locatio, ſed traditio cum ea conditione reſciendi, atq; interim preſtandi per ſingulos annos pro dominio vtili translato in accipientem (quod non fit in ſimplici locatione) certam *E* penſionem, vt colligitur ex tribus legibus, de iure emphytheo. C. Neg. tamen illa emphytheoſicaria traditio ſemper in perpetuum fit, ſed aliquando tantum, vt anthenica, perpetua quadā emphytheoſis, de*

A ſacroſanct. eccleſ. C. Illa autem qua in perpetuum fit, alienationis nomine continetur, capit. nulli, de rebus eccleſ. non aliena. de qua etiam intelligenda *l. ſin. de reb. alien. non alien. C. lib. 4. titul. 51.* Aliquando ad certum tempus tantum fit pacto definitum, §. licentiam, de aliena. & emphytheoſ. in nouel. veluti uſq; in tertiam tantum generationem, vt in cap. 3. §. emphytheoſin, de non alienan. vel permutan. rebus eccleſiaſtic. nouell. 7. & nouella 120. §. 1. interdum ad vitam tantum accipientis, & ea lege, ne tranſeat ad extraneos, vel ſuos ſucceſſores. His affinis eſt locatio, qua libellaria dicitur vel contractus libellarius, vel colonarius, vt ſi domum valentem centum ſolidos, & preſtantem penſionem decem ſolidorum quiſpiam ab eccleſia vel ab alio accipiat, dando ab initio pro ingreſſu, vt dicunt, minus quam 100. ſolidos, obligetq; ſe daturum ſingulis annis in futurum pro penſione tres ſolidos, vt explicat Iuſtinia. in principio nouella 7. §. lex itaq; alia.

- d* Hac locatio temporalis dicitur alicubi in fructibus, datio ad firmam, cap. 2. de loca. forſan ideo, quia locator preſtata ſide firmiori per tempus placitum, rem datam ſe ei non admturum, vt colligi poteſt ex cap. ſin. ne ſalat. vices ſuas. Harum temporalium emductionum initium vt plerumq; incipiebat olim, & inquilini conductores ingredi ſoliti erant ades conductas, idibus quintilibus, *l. cum ab ea, de contrahen. emtio. P. l. qui balneum. qui potior. in pignor. habeant. l. cum in plures, loca. P. Innui Martial. lib. 12. Epigram. 32. Cicero epiſtola 2. lib. 2. ad Quintum Fratrem. Suetonius in Tiberio, cap. 35. locationes vero pradiorum ruſticorum vt plurimum Calendis Martii, vt indicat Papinia. *l. dinortio, ſoluto matrimo. P. vt & penſiones inferri ſolitas iſdem calendis docet in l. deſuncta, de uſufruct. P.**
- e* *l. ſicut emtio, 20. loca. P.*

CAPVT III.

Quæ res locari poſſint aut non.

Ggg 3

suffragio, 12. quæst. 2. ca. hoc ius, §. Et his, A
 10. quæst. 2. cum similibus.
 o cap. nulli, de reb. eccles. non alien. ca. sine
 exception. 12. quæst. 2. cum similibus, de
 quibus diximus supra in emtione, & ven-
 ditione rerum ecclesie.
 p leg. sed neque, 8. & leg. quique eo fundo,
 11. de usu & habitatio. Pand. §. 1. eod. de
 usu. & habita. apud Iustinia.
 q leg. locare, 44. loca. P. qua lex de pradial-
 li, & reali seruitute intelligitur, que adha-
 ret pradio ad eius utilitatem, que etiam
 nec pignori dari potest, leg. 11. §. 2. & fin.
 de pignorib. Pandect. contra in personali,
 ut dicemus in usufructu, leg. 12. §. fin. de
 usufruct. §. 1. de usu & habita. apud Iu-
 stinia. quemadmodum, & locari possunt
 ea iura, que soli sunt, & solo coherent, non
 tamen sunt ad utilitatem pradiorum, ut
 iura vectigalium. l. fina. de vectigalib.
 r Ad eum tamen modum quo ipse percipere
 debet, leg. æquissimum, §. fin. leg. arbori-
 bus, leg. licet, 14. de usufruct. §. 1. de u-
 su & habita.
 s leg. nemo, 6. Cod. de loca. leg. 7. & l. si cum
 locauerim, 48. loca. Pandect. & potest re-
 locare plures, dummodo ad æqualem u-
 sum, quam conduxit rem relocet, sine pra-
 iudicio domini. iunge leg. ea lege, loca. P.
 l. si vero plures, §. 1. de his qui deiecer.
 vel effuder. libr. 19. P. titu. 3. ubi cœna-
 cularius, qui totas aedes conductas habet,
 per cœnacula inquilinis relocare potest,
 seu per hospitola quæstus causa, sibi modi-
 ca parte reservata, & ibi constituitur dif-
 ferentia inter relocationem illam cœnacu-
 lorum, & hospitium, vel hospitaculum,
 ut & caupo distinguitur a cœnaculario,
 nam caupo viatores hospitio tantum dici-
 tur suscipere; qui etiam differunt ab illis
 qui in caupona habitandi causa sunt, leg. E
 licet gratis, 6. §. in factum, nauta; caupon.
 stabul. Sc. P. lib. 4. tit. 9. leg. unica, §. fin.
 fur. aduers. naut. lib. 47. P. tit. 5. Inter cœ-
 nacularios annumerari possunt, qui scho-
 lasticis aliis exedras relocant menstrua

vel annua mercede, ut in c. 1. de loca.
 quamuis sub eadem clausura habitantes
 communi, una clauis cum domunculis
 claudantur, ut in leg. quid sit fugitivus,
 16. §. apud Calium, de adilitio edict. libr.
 21. tit. 1.

CAPVT IIII.

- 1 Quis locare aut conducere possit.
 2 Qui prohibeantur.

Locare potest vnus, plures, vni vel plu-
 ribus, a & quilibet ius quod habet in
 re, item & omnibus licet conducere, nisi
 contrahendi potestas eis, vel ratione re-
 rum vel personatum inhibeatur.

Prohibentur autem publica conde-
 re, tutores curatoresve, priusquam officii
 sui rationes reddiderint. b Nec licet scien-
 ter locare militi, ut nec ipsi conducere,
 c vel curiali, d prohibitum & clericis pro
 seculari quæstu conductiones exercere,
 e aut conductores secularium rerum esse. f

SCHOLIA.

- a l. si cui locauerim, 47. loca. Pand. & dini-
 sim & in solidum, leg. si diuisa, 13. Cod. eod.
 b leg. oĩ r̄t̄q̄oĩ, 19. loca. Pan. l. unic. ne tu-
 tor vel curator vectigalia conducat. lib. 5.
 C. tit. 41.
 c l. si ignorans, 50. loca. P. l. milites, 31. & l.
 licet 35. C. eod. tit. vbi ratio quod debeant
 armis, non priuatis negotiis occupari, nisi
 agatur de conducendis, que ad victum, &
 necessitatem equorum pertinent, ut ait
 glossa ad dictam l. milites.
 d l. curialis, 30. C. de loca. Si tamen curialis
 succederet conductori, retinet conductio-
 nem l. 4. de decu.
 e cap. 1. ne cleric. vel monach. secularib. ne-
 got. se immisceant, cum similibus.
 f Dict. cap. 1. ne clerici vel monach.

CAPVT V.

De requisitis locationi, & formula cõducẽdi.

Locatio & conductio constat re, a mer-
 cede, b & consensu, c qui prædicta
 distinguit, & pacta moderatur, d neque

scriptura desideratur. e Formulam porro A
contrahendi locationem, ex consuetudi-
nibus regionum ubi fiunt, obseruabimus,
vel quod dictum conuentumque, etiam
derogando consuetudini. f Dantur in his
& fideiussores mercedis maxime nomine,
g potest & fieri vsque ad certum tempus,
& quousque is, qui locasset, vellet. b

S C H O L I A.

- a Res in primis esse debet, nam non entis B
nullae sunt qualitates, leius qui in provin-
cia, de reb. cred. Sine re locatio esse non po-
test, l. Sabinus, 20. de contrah. emt. P. Ea q̄,
talis data, qua in eodem statu & potestate
dantis remaneat, alioquin si non remaneat
transit in emtionem, l. conuenit, 65. de
contrahen. emtion. P. datur & inestima-
ta, quia si aestimata sit, sit quoq̄, emtio. l. 3.
loca. Pandect.
- b Sine pretio vel mercede non fit locatio. l. 2. C.
loca. P. nam si vsus datur sine mercede, est
potius commodatum aut mutuuum, aliaq̄,
species contractus innominati, etiam si sine
pacta mercede aliquid faciendum datur,
ea lege, vt tantum detur, quantum post o-
pus factum conuenerit, ex quo non locati
actio, sed praescriptis verbis oritur. §. 1. de lo-
ca. Id ipsum etiam dicitur, si rem tibi ven-
dendam do, & tu mihi tuam des, vt in l. si
gratuita, 17. §. si cum, de praescriptis verb. D
P. Et quia merces etiam in locatione requi-
ritur, non potest fieri locatio donationis
causa, l. sicuti emtio, 20. §. 1. loca. P. neque
tam vili pretio, vt potius donatio quam
locatio videatur l. si quis conduxerit, 46.
loca. l. si quis ante conduxit, 10. per totam
legem, de acquiren. possessio. l. 1. l. qui ad
certum tempus, 14. loca. Pandect.
- c l. 1. §. qui ad certum tempus, 14. loca. Pand.
- d Consensus debet adesse circa mercedem, si-
ne errore pro quantitate, de qua conuen-
tum fuerit. leg. si decem tibi locem, §. 2. lo-
ca. P. qua tamen locatione conuenta potest
deferri ad arbitrium alterius, leg. si mer-
ces, 25. eod. titul. P. legem locationis dixit

pacta, §. fin. de locato. apud Iustinia. can-
dem legem & pacta vocauit Vlpianus
formam; in l. 7. §. item si, solut. matrimon.
Pandect.

e l. qui ad certum tempus, 14. loca. P. l. con-
tractus, 24. C. eod. tit. l. si confiterit, de fide
instrumentor. Neq̄, contractus, qui con-
sensu perficiuntur, necessario exigunt scri-
pturam, qua tamen si adhibeatur, ad fa-
uorem, & firmiorem probationem refer-
tur. l. contrahitur, de pignorib. l. 4. de fide
instrum. Pand. cum similib. Disputatur
autem a glossa, in l. 1. §. 2. C. de iure em-
phytheo. num scriptura sit de forma con-
tractus emphytheotecarii, cui accedit
communis resolutio, non esse, maxime au-
tem ad pactorum definitionem & conser-
uationem pertinere.

f l. circa locationes, 19. C. de loca. sic legem
conduccionis seruare oportet, l. legem qui-
dem, 16. C. eo. l. si merces, §. conductor, eod.
P. l. pacta, de contrah. emtion. P. Veniunt
tamen multa in hunc contractum, quam-
uis dicta non sint ex bono, & aequo, quem-
admodum in reliquis contractibus bonae
fidei, §. fin. de obliga. qua ex consensu apud
Iustinia. Iuxta consuetudinem potissi-
mum, l. excepto tempore, 18. C. de locato. l.
ex conducto, eod. titu. Pand. Pacta porro
qua frequentiora accedebant antiquitus
locationibus praeiorum, & etiam nunc u-
timur, ponantur, vt ob mercedem si uelut
pignori essent. l. si seruus communis, §. loca-
us, de furtis, & illata & ibi nata, l. potior,
§. si colonus, qui potior. in pignor. habeat.
P. l. certi iuris, C. de loca. Item vt operari-
stica suo tempore fierent a colono, l. si mer-
ces, §. conductor, loca. Pan. Et si non lege
fundus coleretur, liceret locatori alii relo-
care, & quominus locaretur, hoc & domi-
no praestaretur, l. ex ea lege, eod. tit. P. Item
ne biennio continuo sarreo spico, id est, ari-
stato sereretur, vt ait Sextus Pompeius
Festus. Sunt alia his similia, de non pascen-
dis pecoribus, capris, in fundo sarculario.
Item, redemptor syluam ne cedito neve cin-
gito,

gito, neve deurito, &c. in l. in lege, loca. P. A
 ut colonus villas incorruptas conseruaret,
 l. si merces, §. conductor, loca. Adduntur
 & alia leges de instrumentis, de periculo
 frugum, ut si qua lue tempestatis vel alio
 casu visio damna accidissent, ad onus colo-
 ni pertinerent vel non pertinerent. l. licet,
 C. de loca. sic de vi maiore aduentura ca-
 uetur, l. si quis domum, §. Iulianus, loca. P.
 leges quoque adificiorum plures commu-
 nos cum aliis conductionibus, veluti in in-
 corrupta conductor reddat præter vim, &
 vetustatem, l. qui in sulam, §. fin. loca. l. si
 merces, §. fin. eod. titu. Interdum ut ibi con-
 ductor ignem innocentem habeat, leg. si
 quis domum, §. si colonus, eod. P. vel ne pe-
 nitus ibi ignem conductor habeat, l. videam-
 mus, §. 1. loca. Pandect. Operi faciundo et-
 iam leges dictæ ex consensu variæ, veluti
 ut sua impensa omnia conductor adifica-
 turus in sulam, facit l. item si pretio, §. si in-
 sulam, locati. Interdum & opus auersione
 locabatur in totum, interdum in pedes, &
 mensuras, leg. & hac distinctio, 3 §. cum 2.
 sequent. loca. Pan. vel certa mercede data
 redemptori in dies singulos, leg. ea lege, §. 1. §.
 locati, eod. Sunt & alia clausula redem-
 tionis vel conductionis rerum, pro earum
 diuersitate apposita, quarum aliquas, ex
 legibus iuris civilis, Varrone, & aliis, col-
 ligi Barnabas Brissonius, lib. 6. de formu-
 lis, dum agit de contractu locationis.

CAPVT VI.

- 1 De vi & effectu seu actione locati.
- 2 De expulsionem conductoris.
- 3 Operarum locatio.
- 4 Contra quos actio locati detur.

Conductor per actionem locati, omnia
 secundum legem seu pactionem con-
 ductionis facere compellitur. *a* Et si quid
 in lege prætermisum fuerit, ex bono &
 æquo præstare, *b* & damnum datum iu-
 re vel deteriorationem, *c* tenetur etiam de
 mercede soluenda, *d* etiam post moram
 cum vsuris, *e* facta tamen remissione pen-

sionis propter sterilitatem magnam, quæ
 cum fertilitate anni præteriti compensari
 non possit, *f* vel habita ratione damni ca-
 su fortuito, vel vi maiore contingentis, &
 sine culpa conductoris, *g* in quo, & em-
 phytheosis differt a locatione, quia em-
 phytheota non liberatur a pensione pro-
 pter damnum vel casum fortuitum, nisi
 ipsa res pereat, aut aliud inter contrahen-
 dum placuerit. *h* Si tamen steterit per co-
 lonum, quominus fructus perciperet, vel si
 ante tempus conductionis rem locatam
 deseruerit sine iusta & probabili causa:
 totius temporis pensionem nihilominus
 debet. *i* Datur, & actio locanti pro repeti-
 tione rei, quam si conductor restituere vs-
 que ad sententiam restiterit, & rem, & vl-
 tra æstimationem præstare tanquam inua-
 sor condemnatur, & atque si res conducta
 perierit, vel pro parte vel in totum ex dolo
 aut negligentia conductoris, de ea tenetur,
 cum ei talem custodiam & diligentiam
 adhibere teneatur, qualem diligentissi-
 mus pater familias suis adhiberet; nisi ea,
 casu fortuito sine sua culpa præcedente
 perierit. *l*

Poterit & expelli a re conducta ante
 tempus finitæ conductionis conductor; ²
 si dominus domus locatæ, ob necessitatem
 post locationem sibi contingentem, eam
 velit inhabitare, vel reficere; vel si male in
 ea fuerit cõuersatus conductor, aut si cessa-
 uerit soluere pensionem per biennium &
 sibi celeri satisfactione non prouisit; ³
 biennii cessatio solutionis pensionis em-
 phytheosis rei ecclesiasticæ, sufficit ad ex-
 pellendum emphytheutam, *n* quamuis in
 alia emphytheosi non ecclesiastica, trien-
 nium exigatur, *o* alioquin conductor ante
 dictum conductioni tempus, & nisi eo fi-
 nito expelli a locatore non potest. *p*

Qui operas suas locauit ad tempus totius
 temporis mercedem accipere debet, et-
 iam si non præstiterit; si tamen per eum
 non steterit quominus præstaret. *q*

Locati actio datur & in conductorem, ⁴

H h h

& in hæredes eius, r & fideiussores eius, r nisi extinguatur: quod accidere potest remissione facta locationis, t non autem sola remissione pensionis, v finitur & elapso tempore conductionis, x & impleta fide. y Nisi si quando ex facto continuato censetur renouata locatio. z Finitur & interitu rei locatæ. Si tamen quis pro custodia rei, vel pro re facienda accipit, de rei periculo tenetur, & conuenitur. aa Nisi vi maiore aut sine culpa sua perierit; B bb aut aliud conuentum sit. cc Finitur, & conductionis, si dominus rem a se alienauerit, aut permutauerit. dd Aut si is, qui opus faciendum conduxit, prohibitus ex iusta causa a domino, ne faceret, nihilominus facere pergat. ee At non finitur morte locantis aut conducentis interueniente pendente tempore conductionis, sed transfertur in hæredes. ff Nisi beneficium habens locauerit fructus sui beneficii, nomine suo, & ad utilitatem suam, finitur enim tunc eius morte, nec obligat successorem in beneficio. gg aliter autem dicendum, si fieret & nomine, & ad utilitatem ecclesiæ. hh

S C H O L I A.

- a §. fin. de loca. apud Justinia. leg. si in lege, §. conductor. loca. P. leg. legem, Cod. eodem titulo.
- b Quia est contractus bonæ fidei, in quibus, qua non dicta sunt, & forsitan non cogitata, & tamen præstari æquum est, debentur, veluti ut conductor, qui mercedem soluere morose destiterit, ad usuras quoque damnatur, etiam si nihil de his dictum sit, leg. 2. l. 12. leg. 17. Cod. loca.
- c Dicta leg. si merces, §. conductor, leg. videamus, 11. §. item respicere, leg. qui domum, §. 7. loca.
- d leg. præses, 17. Cod. de loca.
- e Dict. leg. præses, 17. & leg. 2. C. de loca. leg. quero, §. 4. cod. leg. 17. §. 4. de usur.
- f cap. propter sterilitatem, §. de loca. l. exceptio, 10. de loca. l. si uno anno Pandect.

Ag Vi propter edacitatem vermium contingit in frugibus rei locatæ sit remissio pensionis, dict. l. exceptio, C. de loca. Omnem autem vim, cui resisti non potest, tenetur dominus præstare colono seu conductori, si damnum inde intolerabile detur, ut vim tempestatis calamitosa. fluminum graculorum, sturnorum, incursum hostium, & si quid simile contigerit, non autem vitia, si qua ex re locata oriuntur. leg. ex conducto, 15. §. si vis tempestatis, leg. si merces, 25. §. 6. loca. Pandect. leg. licet certis annis, 8. Cod. eod. nisi aliud, ut ibidem dicitur, placuerit, aut conductor casus fortuitos in se susceperit. Hac etiam omnia intelligenda sunt, si fructibus pendentes accidant, aut si vis prædicta præter modum insolitum contigerit. Alioquin si plerunque solita fuerit contingere grandinatio, vel vredo, vel alia similia, si nihil in specie de his aliter cautum sit, sunt periculo conductoris, leg. 15. §. 2. §. si vero nihil, extra consuetudinem cadit, loca. Pandect. Ita fructibus collectis, omne damnum adueniens, periculo est coloni ut domini, leg. 62. §. 8. de furtis. Nisi forsitan colonus sit partiarus, quo casu damnum ut lucrum pro parte pertinet ad dominum, pro parte ad colonum, quasi societatis iure, & ita partiarus distinguitur a colono, qui pecunia numerata domino conduxit, leg. si merces, 25. §. vis maior, loca. Pandect. Et proinde contractus partiarus quemadmodum societatis, non transit in eius hæredem, leg. 4. in fin. & l. pro socio. Pand. Ex præcedentibus sequitur, ut si inquilinus seu conductor, non possit habitare in domo locata per tempus concessum, puta quia cogitur migrare, quod dominus velit domum reficere, ob necessitatem contingentem, qua non erat locationis tempore, remittitur pensio vel merces pro rata temporis, quo non licet habitare. cap. 3. §. fin. de loca. Id ipsum, si inquilinus aliquod graue periculum times emigrasset, quamuis periculum vere non fuerit subsequutum, l. habitatores, 27. loca. P. adferunt instam

iustam causam iustumque metum ignis, A
 l. 49. in fine, ad legem aquil. P. exercitus
 venientis, 13. §. exercitu, loca. P. damni
 infecti metum ex ruina proxima, l. 13. §.
 6. de damno infecto, Pandect. quidam
 addunt pro isto metu recedendi, spectra
 qua agitant domum conductam, & pe-
 stem, ut Bartol. ad l. 8. C. eod. tit. Tene-
 tur item conductor de culpa sua, qua res
 deterior facta fuerit aut perierit, de culpa
 quoque suorum, l. videamus, 11. cum 2. B
 sequentibus loca. P. & pro damno, l. damni,
 12. C. de loca. de dolo, de custodia, l. in iu-
 dicio, 18. C. eod. Agitur & pro damno lege
 Aquilia, l. item quaritur, 13. l. si mercus,
 25. §. culpa, l. qui insulam, 30. §. qui mulas,
 l. si vulneratus, 43. locat. P. l. si seruus, 27.
 §. Proculus, §. si. ad legem aquil. Pandect.
 h. l. 1. §. fin. C. de iure emphitheo.
 i. l. dominus horreorum, 55. §. qui contra le-
 gem, & l. sequent. l. si in lege locationis, 24. C
 §. si dominus, loca. Pandect.
 k. l. conductores, 34. loca. P. Inuasores scilicet
 rei aliena, in l. 10. C. de vi. Ita conductor de
 restituenda non prius auditur, proprie-
 tatem suam esse asserens, quam possessionem
 restituerit, leg. si quis conductionis, 25. C.
 de loca. facit l. videamus, 12. §. qui vinum,
 loca. Pand. Quod quidem iuste prohibi-
 tum est, ne alieno nomine possidentes in-
 tercipiant dominia, ut merito omnis pre-
 scriptio huiusmodi possessoribus interdica-
 tur, leg. male agitur, de prescription. 30.
 vel quad. ann. lib. 7. C. ut. 39. Imo ultro si
 res non restituatur locator iurat, in litem
 aduersus conductorem, l. si cui, 48. in fi. loc.
 l. in §. fin. de loca. apud Iustinia. l. contra-
 ctus, 24. de regul. iur.
 m. Quatuor casus sunt expressi in cap. pro-
 pter sterilitatem, 3. §. si. de loca. li. 3. C. eod.
 tit. qui casus quamquam de inquilino, & E
 adibus agant, tamen in colono, & fundis
 rusticis locum etiam habent, & primus casus
 exemplum datur per glos. ad d. cap. pro-
 pter sterilitatem, de inhabitanda domo; ut
 si forsan locator uxorem duxerit & indi-

geat domo locata, vel ad aliam necessita-
 tem, qua tempore conductionis non immi-
 nebat, argumento leg. si is a quo, §. plane,
 qui alius est tex. ut in possess. lega. in Pand.
 Qua enim de nouo superueniunt, nouo in-
 digent remedio, leg. de atate, §. ex causa, de
 interroga. action. cap. insinuante, de offic.
 delega. Quare principium locationis erit
 inspiciendum, si necessitas illa, qua super-
 uenerit, immineret, nam tunc non esset ex
 eo capite retractanda, cum videatur illi
 renuntiasse, contra si non immineret. Ne-
 cessitas porro superueniens non tantum
 persona locantis id suadet, quod dixi, sed
 etiam liberorum & uxoris eius, iuxta l.
 2. 3. 4. 5. de usu & habita. P. Sic & sus-
 ceptorum liberorum causa reuocat dona-
 tionem factam, si de illis cum donatum, est
 non fuerit cogitatum, l. si unquam, de re-
 uocan. donationi. C. Sunt & uxor filii-
 que coniunctissima persona locanti, & cum
 ea eadem propemodum, indiuidua con-
 suetudo, cum uxore uita, l. 1. de rit. nupt.
 P. eadem caro, in cap. 1. Genes. filii propo-
 modum iidem cum patre, §. ei uero, de in-
 utili. stipulatio. leg. fin. C. de impuberum
 & aliis substi. scilicet in fauorabilibus,
 non in odiosis. Et priuilegia concessa pa-
 tri, censentur concessa uxori, filiis, & pa-
 rentibus, l. petitionem virorum, 13. vers.
 tam filiis, & c. de aduoca. diuersor. iudi-
 cior. lib. 2. C. tit. 7. De secundo casu, nempe
 de mora commissa in soluendo, sufficiens
 tempus ponitur biennii, exemplum in d. c.
 3. de loca. & l. cum domini horreorum, 56.
 in l. quero an fideiussor, 51. §. inter locatorē
 fundi, loca. P. Tertius refectiois necessa-
 ria, ut propter eam inquilinus migrare te-
 neatur adhuc prater dictū, c. 3. de loca. pro-
 batur & distinguitur in l. habitatores, 27.
 & l. & hec distinctio, 35. loca. Quartus
 est, cum male versatur in re locata conductor,
 ut ideo expelli possit, quibus autē in casibus di-
 catur conductor male versari in re locata,
 docet Imbertus in Encheiridio, in verb.
 le fermier. H h b 2

- n cap. fin. §. fin. de loca. nouella 7. cap. 5. §. ff §. fin. de loca. apud Iustinia. l. viam veritatis, 10. C. eod. l. sed addes, 19. §. penult. eod. Pand. cap. fin. ne prala. vires suas.
- o In aliis emphytheosibus quam rerum ecclesiasticarum. pro mora solutionis exigitur triennium. l. 2. de iure emphytheo. Cod.
- p d. l. ade. C. de loca. Quidam arbitrantur propria auctoritate licitum esse domino inquilinum finita locatione expellere, iure B permittente. per d. l. ade. C. loca. cap. 3. eod. tamen melius. si id fiat auctoritate iudicis, ut in l. 56. loca. P. Et hoc est ius Gallicum, ad vim euitandam. facit l. nemo externus, de iudicis, C. Idcirco in medio iudiciorum vis posita est, ne quisquam sibi permittat vltionem, facit l. si quis in tantum, C. unde vi. Imbertus in Encheiridio, ad verbū, le fermier. Papius tamen lib. 10. arrestorum, tit. 3. arrest. 6. ait, arresto probatum factum eius, qui vi inquilinum nolentem migrare abegerat.
- q l. qui operas suas, §. 8. loca. P. perinde enim est, ac si praestitisset. l. iure civili receptum est, 24. de conditio. & demonstra. lib. 35. Pand. titul. 1.
- r l. viam veritatis, 10. l. contractus, 24. l. cum conductorum, 29. l. conductores, 23. C. de loca.
- s Fideiussor tenetur pro conductore. pro quibus autem docetur in l. qui fideiussor, & l. quaro, §. 4. loca. Pandect.
- t l. ei cui. 16. de liberatio. lega. Pand.
- v l. si tibi habitationem locauero, §. loca. P.
- x l. si cū l. Hermes, 7. & l. inuitos, 11. C. de loca.
- y l. si conductionis, 25. de loca. Pandect.
- z l. legem, 17. Cod. de loca.
- aa leg. qui mercedem, 40. l. nauta, §. nauta, caupon. stabular. Pandect.
- bb l. maritus, 59. l. opus, 36. §. fin. l. si prius. E quam, 37. l. fin. loca. Pandect.
- cc dicta l. opus, §. fin.
- dd litem quaritur, 13. §. si fullo, loca. Pand.
- ee l. cum in plures, 60. §. mandauit, locat. Pandect.
- ff §. fin. de loca. apud Iustinia. l. viam veritatis, 10. C. eod. l. sed addes, 19. §. penult. eod. Pand. cap. fin. ne prala. vires suas.
- gg cap. 2. de precario, quia resolutio iure dantis usufructuarii, resoluitur ius accipientis, l. lex vectigali, de pignori. P. l. fin. §. fin. autem, C. commu. de lega. usufructuario mortuo exstinguitur personalis eius usufructus, §. finitur, de usufruct. apud Iustinia. l. 3. §. morte, quibus mod. usufruct. amitta. quem tamen, quamdiu vixerit, locare poterit, l. arboribus, de usufruct. P. cū simil. Quod si conductor ultra tempus quo possedit ante mortem beneficiati soluerit, non repetet a successore in beneficio, sibi enim imputare debet, quod sibi non prospexerit cum prouidere posset id fieri posse, ut in l. si quis domum, §. 1. loca. ecclesiastica beneficia sunt personalia, ideo contractus de illis appositus non egrediuntur personam contrahentium, cap. nisi de pietate, cap. ad hac, de auctorita. & usu pallii. potest tamen experiri contra heredem beneficiati, si sit & si sit soluendo.
- hh Quia successor in beneficio tenetur seruare contractus factos a predecessore suo in fauorem ecclesie, ca. hac huius, & ca. quicumque suffragio, 12. quaest. 2. cap. 1. de solutio. can. hoc ius, §. his, 10. quaest. 2. can. ecclesia principes, 35. distinct. hanc resolutionem explicat Rota, decis. 212. incip. si praelatus, locat. in nouel. & hic censetur obligatio realis, quae transit in successorem, cap. cum venissent, de institutio. cap. veniens, cap. de catero, de transaction.

CAPVT VII.

De actione ex conducto.

Q Vemadmodum ex locatione competit actio locati locatori solum, a & heredibus eius, b sic actio conducti soli conductori, c & heredibus eius, d aduersus locantem, & heredes eius, e in quantum eius interest, f vt in vitiosa dolia, vel saltum pascuum, vbi mala herba nascitur, locauerit ignorant;

ignoranti, g si quid damni passus sit ex ho-
mine cōducto, h aut si locator fructus cor-
rupit rei conductæ, i aut si re locata im-
peditus, aliunde quam ex proprio facto,
frui vitue non possit, k vel si ei non præ-
stetur quod ex conventionē placuit, l agit
& pro remissione pensionis, quando eilo-
cus est. m

SCHOLIA.

- a Non ei, qui rem locatam ab eo emit. l. Iu-
lianus. 13. §. si fructibus, & §. penult. de a-
ction. emt. B
- b Vi dictum. leg. ex contractus, 24. locat.
Pandect.
- c l. ex conducto, 15. loc. P.
- d l. sed addes, 19. §. ex conducto, loca.
- e dicto §. ex conducto.
- f l. si tibi, l. 7. cum seq. l. ex conducto, 15. §.
ubicumque, loc. P.
- g Distinctio est in l. sed addes, 19. §. 1. loca.
- h l. cum in plures, 60. §. seruum, l. si tibi, 45.
§. si hominem, loca. P. l. si seruum, 27. §. si
seruum, ad l. Aquil. P. Eo pertinet repeti-
tio impensarum in rem conductam facta-
rum, & meliorationum, l. dominus, 15. §.
in conducto, & l. colonus, 61. locat. Pand.
estimatio porro meliorationū, & utilium
impensarum fieri debet per viros peritos,
sen summarios, non suspectos, sen per iura-
tores artifices civitatis, ut habetur in No-
uella 64. de hortula. Constantinopolitana
civitatis, iunge l. in fundi, de rei vindic.
Pandect. D
- i l. & hac, 35. §. fructum, loc. P.
- k l. ex conducto, 15. l. si in lege, 24. §. fin. l. si de
fundo, loc. ut si alienares si locata, & eui-
cta, l. si quis, 9. eo. loc. P. si locator domū lo-
catam demoliat, l. & hac, eod. vel si non
reficiat, l. ex conducto, & l. sed addes, 19.
§. illud nobis, l. si mercēs, 25. §. si vicino, in
fine, l. cum in plures, 60. in princip. locat. E
Si locator non dei instrumenta ad rem
locatam pertinentia, dict. l. sed addes, §.
illud.
- l leg. ex conducto, leg. si in lege, 24. §. penul-

tim. locat. Pandect. l. circa, 19. l. si hi, 4.
& 24. C. eod. tit.

m ut in casu legis, si in lege, 24. §. fin. dict. l. ex
conducto, §. si vis tempestatis, l. cum qui-
dam, l. si mercēs, 25. §. vis maior, loca. cum
simil.

DE SOCIETATE.

TITVLVS XVII.

CAPVT. I.

Continuatio, & quid societas.

QVamuis societas non habeat in iuris
Pontificii corpore proprium & di-
stinctum titulum, necessariam tamen in
pluribus eius capitulis exigit cognitionem,
ideo cum hic contractus, ut præcedens
pendeat ex consensu, de eo etiam post il-
lum agemus. Societas a socio dicitur, so-
cius autem generaliter recte dicitur, qui
cum aliquo fide data, aliquid communicat
vel partitur, inde actus ille partiendi, socie-
tas dicitur. a

SCHOLIA.

- a Socius secundum etymum, ut quibusdam
placet, a seco, secas, id est, disido dictus,
unde societas, in qua quis alium sequitur,
ut cum eo dividat. Comes qui se socium
in eundo dat. Sodalis in rebus leuioribus,
quod suadeant inter se quid agere debeat,
vel sodales mutata litera s, in c, quasi coe-
dales, quod simul ederent, & mensam com-
munem haberent, eiusdem collegii com-
mensales, & ut ait Cicero §. Verrina, socii
putandi sunt, quos inter res communicata
est. glossa autem ad clemen. 1. de pœnis, ad
verbum, de fensauerint, ait proprie socios
dici propter periculi, & operis societatem,
a sequor sequeris: & ita proprie socium in
periculo, comitem in itinere, collegam in
officio, consortem in premio, sodales in men-
sa, vel in sede, vide Alex. in confi. 40. inci-
piente, prospectis, volum. 4. quis dicatur
socius.